

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Også sendt pr-e-post: postmottak@bld.dep.no

Deres ref.:
14/1463

Dok. nr.: 186900

Saksbehandler: Trude Molvik
tm@advokatforeningen.no

03.12.2014

Høring - Forslag til forskrift om adopsjon av barn fra utlandet

1. Innledning

Vi viser til departementets høringsbrev av 20.10.2014 vedrørende ovennevnte høring.

Det er en prioritert oppgave for Advokatforeningen å drive rettspolitisk arbeid gjennom høringsuttalelser. Advokatforeningen har derfor en rekke lovutvalg inndelt etter fagområder. I våre lovutvalg sitter advokater med særskilte kunnskaper innenfor det aktuelle fagfelt og hvert lovutvalg består av advokater med ulik erfaringsbakgrunn og kompetanse innenfor fagområdet. Arbeidet i lovutvalgene er frivillig og ulønnet.

Advokatforeningen ser det som sin oppgave å være en uavhengig høringsinstans med fokus på rettssikkerhet og på kvaliteten av den foreslåtte lovgivningen.

I saker som angår advokaters rammevilkår vil imidlertid regelendringen også bli vurdert opp mot advokatbransjens interesser. Det vil i disse tilfellene bli opplyst at vi uttaler oss som en berørt bransjeorganisasjon og ikke som et uavhengig ekspertorgan. Årsaken til at vi sonderer mellom disse rollene er at vi ønsker å opprettholde og videreutvikle den troverdighet Advokatforeningen har som et uavhengig og upolitisk ekspertorgan i lovgivningsprosessen.

I den foreliggende sak uttaler Advokatforeningen seg som ekspertorgan. Saken er forelagt lovutvalget for familierett, arv og skifte. Lovutvalget består av Ingrid Lång (leder), Hege Ramborg Elvebakk, Sverre Larhammer, Janne Karin Rasmussen, Simon Ladderud Stende og Roar Vegsund.

Advokatforeningen avgir følgende høringsuttalelse:

2. Sakens bakgrunn

Advokatforeningen har gjennomgått høringsnotatet, og vil nedenfor knytte bemerkninger til forskriftens bestemmelser med merknader.

Advokatforeningen har ikke forslag til ytterligere enheter, instanser etc. som bør få seg høringsnotatet forelagt. Som anmodet om, har Advokatforeningen spesielt vurdert når i

adopsjonsprosessen adopsjonsforberedende kurs bør være gjennomført, jf. merknadene til § 2.

3. Kommentarer til de enkelte forskriftsbestemmelser, jf. høringsnotatets pkt 4

Til § 1:

Advokatforeningen gir sin tilslutning til formuleringen i bestemmelsen om at kravene skal sikre at barna får «*et godt og varig hjem...*», slik at man med det bidrar til å sikre at adopsjon blir til «*barnets beste*». Det anses også positivt at merknadene presiserer at adopsjonsloven ikke hjemler en «*rett*» for søkerne til å adoptere, men at man har de alminnelige rettssikkerhetsgarantier som ligger i forvaltningsloven.

Til § 2:

For ordens skyld bemerkes at ordlyden i adopsjonslovens § 16 f om formidling utenom godkjent adopsjonsorganisasjon benytter formuleringen «*i særlige tilfelle*», og ikke «*unntaksvis*», som angitt under merknadens annet ledd.

Advokatforeningen har notert seg at dagens adopsjonsforberedende kurs er frivillig, men at mange land det er naturlig å sammenligne seg med har obligatoriske adopsjonsforberedende kurs. Videre har man merket seg konvensjoner og tidligere lovforarbeider som forutsetter at adopsjonsforberedende kurs bør gjøres obligatorisk, men at familie- og kulturkomiteen i Innst. 143 L (2013-2014) har inntatt et åpent syn på om adopsjonsprosessen kan settes i gang før kurset er gjennomført, om det er nødvendig at kursene gjøres obligatorisk og om andre enn adopsjonsorganisasjonene kan tilby kurs.

Advokatforeningen er enig i de avveininger som departementet gjør på s. 5 og 6. Det er viktig at adopsjonsprosessen er kommet et stykke på veg før man deltar på adopsjonsforberedende kurs, samtidig som det er viktig at adopsjonsforberedende kurs er gjennomført før den endelige evaluering skal skje. Advokatforeningen er således av den oppfatning at det mest logiske, og det som gir enklest praktiserbare regler, er at søknad om forhåndssamtykke må være fremmet før man kan delta på kurs, samtidig som man er enig i at kurset må være gjennomført før forhåndssamtykke gis. Et krav om at kurset skal være gjennomført allerede før utredningen påbegynnes, vil fremstå som lite praktisk, idet man da kan få avslag på forhåndssamtykke på annet grunnlag, og i så fall har tatt opp plass på kurset unødig. Det antas derfor mest hensiktsmessig at kurset kan avholdes mens utredningen pågår, men at kurset må være avholdt før forhåndssamtykke kan gis.

Advokatforeningen er enig i at det ikke innføres ordning med egenandel for kursdeltakelse, men at reise bekostes selv.

I og med at antall utenlandsadopsjoner er synkende, og at alle får plass på kurs med lengste ventetid på 6 måneder, gir Advokatforeningen også sin tilslutning til at man ikke åpner for kurs gjennom «*andre kvalitetssikrede aktører*».

Forskriften åpner for forlengelse av forhåndssamtykke med ett år etter de første tre. Av merknadene fremgår det at man, ved konkret tildeling fra opprinnelseslandets myndighet og avsluttende fase på adopsjonsprosessen, kan forlenge forhåndssamtykkets varighet utover de fire årene. Hvis dette først skal kunne finne sted, bør det nedfelles også i forskriftens ordlyd.

Advokatforeningen har ingen bemerkninger til forskriftens § 3.

Til § 4:

Her defineres barnets oppvekstperiode til «*mellom 15-20 år*». Advokatforeningen er noe i tvil om en slik tidsangivelse er hensiktsmessig å inn ta i forskriften. Det vesentlige må være at barnets beste skal ivaretas i hele barnets oppvekstperiode, noe som vil kunne variere.

Annet ledd om at søknad ved tvil skal avslås, kan fremstå som unødvendig. Likevel er foreningen enig i at bestemmelsen kan stå, idet man med det også understreker at barnets beste er svært sentralt.

I og med at man ved tildelt forhåndssamtykke ikke vet konkret hvilket barn man får, er Advokatforeningen enig i at kravene ikke bør være uttømmende («*blant annet*») og at adoptivbarnet bør ha vært i familien i minst 1 år før det gis forhåndsgodkjenning til adopsjon av et nytt barn.

Til de konkrete kriteriene bemerkes til pkt. b om psykisk og fysisk helse at det foreslås at man «*som hovedregel ikke (skal) gi forhåndssamtykke til søkere som er avhengig av daglige medisiner mot psykisk lidelse for å kunne fungere normalt.*» Det finnes som kjent mange typer av psykiske lidelser, og enkelte fungerer svært godt og adekvat i alle henseender ved medisiner. Advokatforeningen er derfor skeptisk til at man skal innføre en hovedregel om å ikke gi forhåndssamtykke i slike tilfeller. Det avgjørende må være, som påpekt av departementet, hvorvidt sykdommen har betydning for omsorgsevne og mulighet. Gitt at medisinen gir adekvat og god fungering, bør man ikke operere med en hovedregel som forutsetter det motsatte.

Til pkt. c om aldersgrense etc. viser Advokatforeningen til at dette kan vurderes på ulike måter: Øvre aldersgrense for adoptivsøkere, aldersforskjell mellom barnet og adoptivsøker og aldersforskjell mellom adoptivsøkerne. Advokatforeningen gir også sin fulle tilslutning til komiteens uttalelse om at det er viktig at de norske retningslinjene ikke hindrer at flere barn som trenger gode hjem, får det. Man er derfor enig i at det ikke stilles noen eksplisitt øvre aldersgrense i forskriften, men at det ligger en føring om at aldersforskjellen mellom søkerne og barnet ikke bør være over 45 år.

Til pkt. g om søkerens vandel skal Advokatforeningen bemerke at det primære må være hvilke straffbare forhold søkerne har gjort seg skyldig i. Således bør heller ikke alvorlige og/eller gjentatte lovovertrædelser kunne diskvalifisere hvis det er opplagt at disse forhold ikke innvirker på søkerens egnethet til å adoptere.

Til § 5:

Her opererer man med tre ulike kategorier: gifte, de som lever i «*et stabilt ekteskapslignende forhold*», samt enslige med stabilt og godt nettverk. Advokatforeningen er enig i at samboerforholdets varighet ikke nedfelles i forskrifts form (selv om komiteen foreslår det i Innst. 143 L (2013-2014)). Som påpekt kan adopsjonsmyndigheten gjøre en konkret vurdering av relevante objektive og subjektive forhold, herunder samlivets varighet, tidligere samboerforhold og ekteskap, felles barn, felles bolig, samboeravtale, gjensidig testament etc.

Med hensyn til enslige søkere, bør det legges vekt på om disse har spesielle ressurser utover det vanlige, og om den enslige på forhånd har etablert en spesiell tilknytning til barnet, jf. bemerkningene om dette. Advokatforeningen er noe usikker på om kriteriet om «*stabilt og godt nettverk*» er så tungtveiende at det fortjener plass alene i forskriftsteksten, og vil foreslå at hvis først dette kriteriet tas inn, bør det også tas inn i forskriften krav om at den enslige bør være ekstra ressursterk, og/eller at den enslige før adopsjonen har etablert en spesiell tilknytning til barnet.

Til § 6:

Her foreslås at søkerne må være «*egnet*» ved adopsjon av eldre barn. At man er egnet, vil ligge implisitt også i forskriftens § 4, litra a. Det foreslås derfor at forskriften presiserer noen av de kriteriene som er angitt innledningsvis under merknadene til § 6 knyttet til at man skal være særlig egnet, motivert, ha innsikt i og forståelse for omsorgsoppgavens omfang, tidligere kunnskap og erfaringer etc.

Avslutningsvis under merknadene fremgår at hvis søknaden gjelder barn som ikke kan gi forhåndssamtykke til å adoptere, eksemplifisert gjennom barn med særlige behov, barn over 5 år eller søskengruppe på tre barn eller flere, skal søknaden fremmes for faglig utvalg for adopsjonssaker. Det fremgår så at dette utvalgets beslutninger ikke kan påklages. Advokatforeningen forutsetter at dette er i samsvar med forvaltningslovens regler om overprøving av forvaltningsvedtak.

Til § 7:

Advokatforeningen har ikke særskilte bemerkninger til søknad om forhåndssamtykke og dokumentasjonskrav.

Til § 8:

Advokatforeningen ser at det må være en opplysningsplikt om eventuelle endringer i livssituasjonen eller familieliv, og er også enig i at skjæringspunktet da må være søknadstidspunktet. Man ser også at hvis forhåndssamtykke trekkes tilbake på grunn av endrede forhold, bør det ligge en karenstid på 1 år før ny søknad kan innsendes. Antitesen til dette må være at hvis situasjonen ikke endrer seg, har man rett til adopsjon i henhold til forhåndssamtykke.

4. Avslutning

Advokatforeningen gir sin tilslutning til forskriften med merknader, basert på ovennevnte presiseringer og forslag.

Vennlig hilsen

Erik Keiserud
leder

Merete Smith
generalsekretær